

“ จินตภาพเชิงลบ 2551 (Negative Image 2008)”

— บุญช่วย เกียรติ *

บทความนี้เขียนขึ้นหลังจากการแสดงผลงานศิลปกรรมเดี่ยว (ครั้งที่ 1) เมื่อวันที่ 13 - 30 มีนาคม ปี 2551 ในชื่อว่า “ จินตภาพเชิงลบ 2551 (Negative Image 2008)” ที่ หอศิลป์จามจุรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลงานในครั้งนี้เป็นการนำเสนอมุมมองความคิด ภาพลักษณ์ทางความคิด และความเชื่อความรู้สึกของผู้เขียน อันมีเหตุจากเรื่องของสภาวะจิตเป็นเนื้อหาหลัก

ในระหว่างแสดงงาน ผู้เขียนได้มีโอกาสพูดคุยกับผู้ชมงานและได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทัศนคติต่างๆ ตลอดจนจนถึงการตอบคำถามอันเกี่ยวกับที่มาที่ไปว่าเหตุใดจึงใช้รูปทรงอย่างนี้ รูปทรงอย่างนั้น จากข้อสงสัยของผู้ที่มาชมงาน ผู้เขียนจึงมีความคิดที่จะแสดงเนื้อหาของรายละเอียดจากรูปทรงที่ปรากฏในภาพผลงานเป็นตัวอักษร เพื่อแสดงเนื้อหาจากผลงานเป็นส่วนสำคัญ โดยจะอธิบายตั้งแต่ที่มาของชื่อนิทรรศการรวมถึงแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานตามลำดับ

คำว่า “จินตภาพเชิงลบ” ในที่นี้ คือ ภาพลักษณ์อันมีที่มาจากความคิดด้านไม่ดีของจิตใจ

การเลือกใช้คำนี้เกิดจากเมื่อปี พ.ศ.2549 ซึ่งผู้เขียนเกิดความคิดอยากทบทวนวิเคราะห์ผลงานในอดีตที่ผ่านมาทั้งหมด โดยอาศัยข้อมูลจากภาพถ่ายผลงานที่เก็บบันทึกไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมา สิ่งที่ปรากฏให้เห็นในผลงานมีลักษณะแตกต่างหลากหลายมาก ตั้งแต่ทักษะทางความชำนาญ สี สัน รูปแบบ วิธีการ ขนาด และความคิด ผันแปรแตกต่างไปตามแต่ช่วงเวลา แต่เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดก็พบลักษณะร่วมบางประการที่ปรากฏในงาน ซึ่งมีความสอดคล้องเชื่อมโยงต่อเนื่องกันมา นั่นคือเนื้อหาสาระที่ปรากฏในงานเกือบทั้งหมด สะท้อนภาพความคิด และสื่อสารเนื้อหาด้านลบ หรือด้านไม่ดีที่เกิดขึ้นตั้งแต่ในสังคมกลุ่มเล็กๆ ถึงสังคมกลุ่มใหญ่ และเมื่อทบทวนสิ่งที่พบนี้ ผู้เขียนก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นธรรมชาติในการสร้างผลงานของผู้เขียนที่จะแสดงออกถึงจิตใต้สำนึกทางมุมมองที่มีต่อสังคม

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปะการออกแบบพัสดุราชมงคล คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

แนวคิดในการแสดงออก

ผู้เขียนต้องการแสดงออกถึงผลลัพธ์ภายในจิตใจที่โดดเด่น เยียบ สลัว คลุมเครือ เป็นภาพลักษณ์ของมนุษย์ที่มีจิตใจตกต่ำขาดศีลธรรมที่แฝงปนอยู่ในสังคม โดยผลงานเป็นผลิตผลทางความรู้สึกและความคิด การไตร่ตรองอันมีมูลเหตุที่เกิดจากสิ่งกระตุ้นและสิ่งเร้าจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน แรงกระตุ้นนี้ผลักดันให้ผู้เขียนระบายความคิด ความรู้สึก ถ่ายทอดจินตนาการของภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นภายในความคิดที่แสดงภาวะจิตใจด้านลบของมนุษย์ลงในผลงาน ทั้งนี้ก็เพื่อระบายภาวะทางอารมณ์และความรู้สึกที่คั่งค้างภายในจิตใจ

ก่อนที่จะกล่าวถึงเนื้อหาและสัญลักษณ์ต่างๆที่ปรากฏในผลงาน ผู้เขียนขอเกริ่นนำเรื่องรูปทรงอันเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบทางศิลปะเสียก่อน

ศิลปะ ในความหมายที่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อแสดงออกซึ่งอารมณ์ความรู้สึก ความคิด หรือความงาม มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 2 ส่วน คือ ส่วนที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่โครงสร้างทางวัตถุที่มองเห็นได้ หรือรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสส่วนหนึ่ง กับส่วนที่เป็นการแสดงออกอันเป็นผลที่เกิดจากโครงสร้างทางวัตถุในอีกส่วนหนึ่ง เราเรียกองค์ประกอบส่วนแรกว่ารูปทรง หรือองค์ประกอบทางรูปธรรม และเรียกส่วนหลังว่าเนื้อหา หรือองค์ประกอบทางนามธรรม ดังนั้น องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของศิลปะ ก็คือ รูปทรง กับ เนื้อหา

รูปทรง

รูปทรง คือ สิ่งที่มองเห็นได้ในทัศนศิลป์ เป็นส่วนที่ศิลปินสร้างด้วยการประสานกันอย่างมีเอกภาพของทัศนธาตุ ซึ่งได้แก่ เส้น น้ำหนักอ่อนแก่ของขาว-ดำ ที่ว่าง สี และลักษณะพื้นผิว รูปทรงให้ความพอใจต่อความรู้สึกสัมผัส เป็นความสุขทางตา พร้อมกันนั้นก็สร้างเนื้อหาให้กับตัวรูปทรงเอง และเป็นสัญลักษณ์ให้แก่อารมณ์ ความรู้สึก หรือปัญญาความคิดที่เกิดขึ้นในจิตด้วย (เชลลูต นิยมเสมอ : 2538)

ผู้เขียนใช้รูปทรงหลายประเภทเพื่อตอบสนองความคิดในแต่ละช่วงขณะของการสร้างงาน เป็นสัญลักษณ์ที่ผู้เขียน พยายามสื่อสารให้เห็น โดยการเปรียบเทียบจากสิ่งที่เป็นนามธรรมของจิตภายในให้แสดงตัวตนออกมาเป็นรูปธรรมตามทัศนศาสตร์ทางความคิดและความเชื่อของผู้เขียน โดยเน้นการแสดงออกถึงผลลัพธ์ที่เป็นภาพลักษณ์ภายในคือจิตใจอันตกต่ำและมุ่งร้ายคุกคามผู้อื่น ซึ่งจำแนกรูปทรงที่ปรากฏในผลงานเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้

1. **รูปทรงจากธรรมชาติ (Organic Form)** คือ รูปทรงที่นำเอาลักษณะของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ เป็นต้นแบบโดยนำลักษณะของโครงสร้างมาลดทอนรายละเอียดเดิมออก ตัดทอนและเพิ่มเติมรายละเอียดใหม่ เช่น รูปทรง งู นก มนุษย์ ใบไม้ ปลา

2. **รูปทรงเรขาคณิต (Giometric Form)** คือ รูป วงกลม สีเหลี่ยม หกเหลี่ยม แปดเหลี่ยม โดยในผลงานเน้นรูปวงกลม และรูปสี่เหลี่ยม

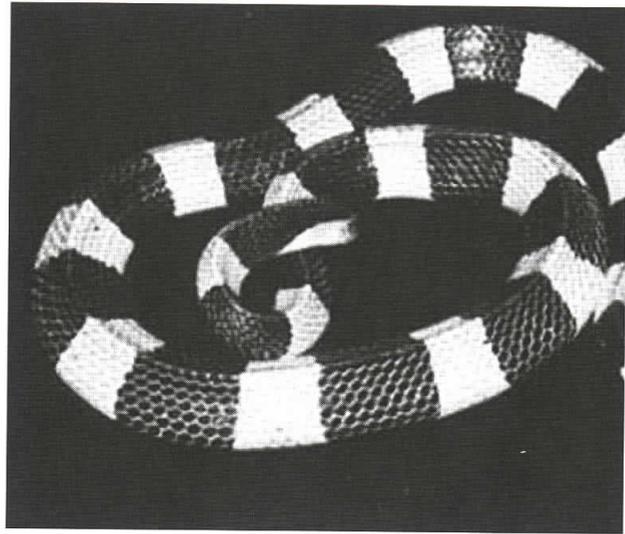
3. **รูปทรงอิสระ (Free Form)** คือรูปทรงที่ไม่อาจระบุลักษณะ ไม่มีโครงสร้างแน่นอน รูปทรงเหล่านี้ทำให้ผู้ชมเกิดจินตนาการและอาจเกิดความรู้สึกวุ่นไหว

จากหมวดหมู่ทั้ง 3 นี้ ผู้เขียนจะได้อธิบายลักษณะของรูปทรงที่เลือกใช้ในงานอย่างมีนัยยะสำคัญ โดยละเอียดเป็นลำดับไป

ลักษณะของรูปทรง จากธรรมชาติ

รูปทรงของ งู

ผู้เขียนเลือกใช้รูปทรงของงูเพื่อสื่อถึงเนื้อหาที่แสดงออกถึงภาวะจิตใจด้านร้ายของมนุษย์ โดยมีเหตุผลหลายประการ คือ งูเป็นสัตว์มีพิษ ทำอันตรายได้ตั้งแต่ระดับไม่มากจนถึงระดับเสียชีวิต สามารถแผงกายในธรรมชาติอย่างกลมกลืนยากจะสังเกต คนจึงมักจะได้ไม่ถึงสังเกต หรือระมัดระวังตัวอันเป็นเหตุให้ถูกงูกัดได้ รวมถึงลักษณะการเคลื่อนไหวของงูก็มีลักษณะพิเศษบางประการที่ผู้เขียนสนใจ ก็คือการนิ่ง หยุตรอ เพื่อรอจังหวะการจู่โจม และถึงแม้ว่างูเป็นสัตว์ที่ผู้เขียนกลัว แต่ลักษณะทางกายภาพของงูด้านโครงสร้าง และเส้นสาย ก็มีความน่าสนใจ และสวยงาม มีเสน่ห์ ดังภาพถ่ายที่ผู้เขียนนำมาแสดงไว้นี้

ภาพถ่ายงูสามเหลี่ยม

ที่มา : highlight.kapook.com/view/39053

การนำภาพของงูในโลกของความเป็นจริงมาใช้ในผลงานของผู้เขียนที่เป็นนามธรรมนั้น มีเงื่อนไขบางอย่างทางความคิดตามทัศนคติส่วนตัว คือ ภาพของงูที่ปรากฏในผลงานต้องไม่แสดงชนิดหรือประเภทของงู เนื่องจากสิ่งที่ผู้เขียนต้องการคือ ลักษณะทางโครงสร้างของงูที่มีลักษณะของเส้นซึ่งสามารถสร้างความเข้าใจในการรับรู้ของผู้คนว่าเส้นลักษณะนี้หมายถึงงู เพราะหากระบุชนิดของงูชัดเจน ความเข้าใจในการสื่อสารกับผู้ชมอาจบิดเบือนกลายเป็นการเขียนภาพเหมือนของงูไปได้

ลักษณะงูที่ผู้เขียนนำมาใช้แตกต่างกันไปตามพัฒนาการทางความคิดในแต่ละช่วงขณะ งานช่วงแรกเป็นการลดทอน เส้นอเพียงสาระที่ต้องการคือ การแอบแฝงอำพรางตัวตนในที่มืด โดยเสนอเพียงลักษณะโครงสร้างของ งู ตัดรายละเอียด แสงเงาออก แต่มีน้ำหนักและบรรยากาศสลัวเป็นภาพรวม และสร้างรายละเอียดของงานที่มีลักษณะเป็นพื้นผิวตะแกรงเล็กๆ คล้ายกับผ้าสาหลูทั่วทั้งภาพ เหตุนี้รูปทรงงูกับพื้นหลัง จึงกลมกลืนกันคล้ายการปรับตัวของ งู ให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ผลงานบางช่วงก็เป็นการแสดงภาวะของความรู้สึกหลอน กล่าวคือคล้ายกับเวลาเราเห็นเชือกขดม้วนในเวลากลางคืนหรือมีแสงสลัวในจังหวะที่เหมาะสม เมื่อมองเห็น จิตก็เตลิดปรุงแต่ง คิดว่าเป็น งู ได้

เนื่องจากผู้เขียนต้องการใช้รูปทรงของงูเพื่อตอบสนองต่อความคิดให้ชัดเจนที่สุดตามช่วงเวลา จึงพัฒนารูปทรงงูออกมาให้มีหลายลักษณะ คือ

1. งู ที่มีลักษณะ แบบ เป็นระนาบเดียว

รูปทรงของงู มีลักษณะของ การขด ม้วนเป็นก้อน และถูกตัดทอนรายละเอียดไปจนเกือบหมดคงเหลือเพียงเส้นรอบนอก และมีความแตกต่างเหลือมล้ำของน้ำหนักเพียงเล็กน้อยจนกลมกลืนกันทั่วทั้งภาพ บางช่วงของตัว งู มีค่าน้ำหนักดำพาดผ่านแลดูกลมกลืนมีดหายไปกับพื้นหลังของภาพ เพื่อสื่อถึงพิษภัยที่แฝงอยู่ในด้านมืดที่มองเห็นได้ยาก ส่วนลักษณะของหัวงูยังคงมีรูปทรงที่อิงความเป็นจริงอยู่ แม้จะไม่ชัดเจน

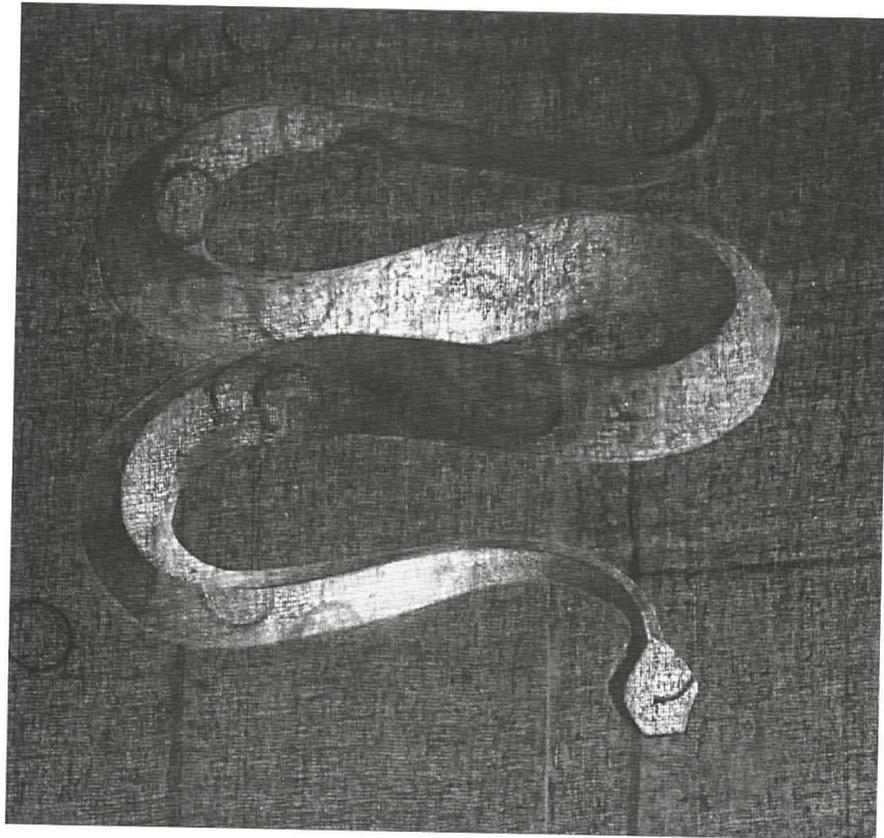
รายละเอียดของภาพจากผลงาน

"Untitled"

ที่มา : จากการศึกษาและสร้างสรรค์ของผู้เขียน
(ผลงานชิ้นนี้ไม่ได้ออกแสดง แต่นำมาเพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการ)

2. รูป ที่มีลักษณะเป็น มิติ ของระนาบแสงและระนาบเงา

ผู้เขียนเริ่มมีความคิดว่าแท้จริงแล้วผู้เขียนต้องการสะท้อนภาพความรู้สึกภายในที่มีภาวะการข่ม
จิตใจแฝงนิ่งรอจังหวะการจู่โจมโดยความรู้สึกลักษณะนี้ต้องการแสดงรูปทรงอย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้ภาพ
บรรยากาศที่ปกคลุมอย่างกลมกลืนจนหายไป บรรยากาศอย่างลักษณะที่ 1 นั้นไม่สามารถตอบสนอง
ความคิดผู้เขียน จึงสร้างรูปทรงของงูในภาพให้มีความสมจริงมากขึ้นด้วยมีลักษณะของแสงและเงาที่
ชัดเจน ตัวงูกับพื้นหลังถูกแยกหลุดลอยออกมาอย่างเด่นชัด และตัดทอนหรือเปลี่ยนลักษณะของหัวงู
เป็นเพียงรูปทรงเรขาคณิต เช่น วงกลมบ้างสี่เหลี่ยมบ้าง

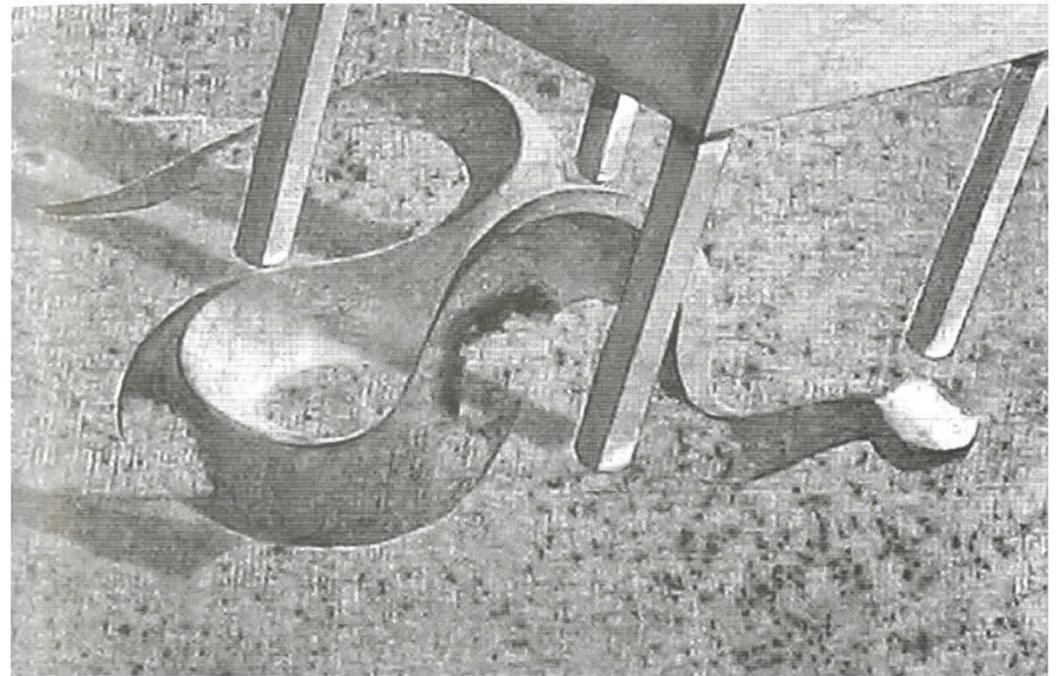

รายละเอียดของภาพจากผลงาน
"Untitled"

ที่มา : จากการศึกษาและสร้างสรรค์ของผู้เขียน

3. รูป ที่มีลักษณะเป็นรอยไหม้

ความเชื่อเก่าๆเกี่ยวกับผลของกรรมนั้นตามมาตอกย้ำความคิดของผู้เขียนอีกะลอกหนึ่ง ผู้เขียน
นึกถึงภาพลักษณะของจิตใจฝายอกุศลที่มี ุง เป็น สัญลักษณ์ ได้มอดไหม้เกิดหายนะกับตัวมันเอง
(กรรมใดใครก่อกรรมนั้นตามสนอง) ซึ่งผู้เขียนคิดนึกและสร้างมโนภาพถึงเภทภัยต่างๆ ที่จะมีผล
ต่อจิตใจอันต่ำทราม ด้วยไฟจากกิเลสและโทสะได้เผาจิตวิญญาณมอดไหม้ไป ผู้เขียนจึงสร้างรูปทรง ุง
ในลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกับภาพงู ในลักษณะที่ 2 แตกต่างคือได้เพิ่มเติมลักษณะกลวงเป็นรอย
ไหม้ทะลุจนเห็นพื้นหลังภาพ

รายละเอียดของภาพจากผลงาน
"Blue Space"

ที่มา : จากการศึกษาและสร้างสรรค์ของผู้เขียน

4. รูป ที่มีลักษณะซ้อนล้อรับกับรูปทรงหรือเส้นที่ไม่แสดงว่าเป็นสิ่งใด

การเกิดภาพหลอนสามารถเกิดขึ้นได้กับมนุษย์ บ่อยครั้งที่คนมักตกอกตกใจกับการปรุงของจิตใจ
ตนเอง เช่น บางเวลาการได้เห็นขดเชือก สายไฟ รากไม้ หรืออะไรก็ตามแต่ที่มีลักษณะเป็นเส้นคล้ายรูป
ทรงของงู จิตก็จะนึกปรุงแต่ง จากสภาพแวดล้อมที่ไม่ชัดเจนและคลุมเครือว่าสิ่งที่เห็นคืองู หรือ การเห็น
กิ่งไม้ไหวโบไหวในที่มีดสลัว แล้วเกิดภาพหลอน จินตนาการไปว่าเป็นคนยืนก้มหัวเรียก เป็นต้น
ผู้เขียนจึงนำความรู้สึกนี้มาขบคิดว่าหากมีความกลัวหรือหวาดระแวงต่อสิ่งใด สิ่งนั้นมักตามหลอกหลอน
และประทับตราฝังจิตใจจนยากเกินจะถอนความคิดนี้ได้ เหตุนี้รูปทรงงู จึงมีความคล้ายคลึงกับภาพงู
ในลักษณะที่ และเพิ่มรูปทรงหรือเส้นที่ล้อรับกับตัวงูเข้าไปเพื่อสนองตอบความรู้สึกดังกล่าว

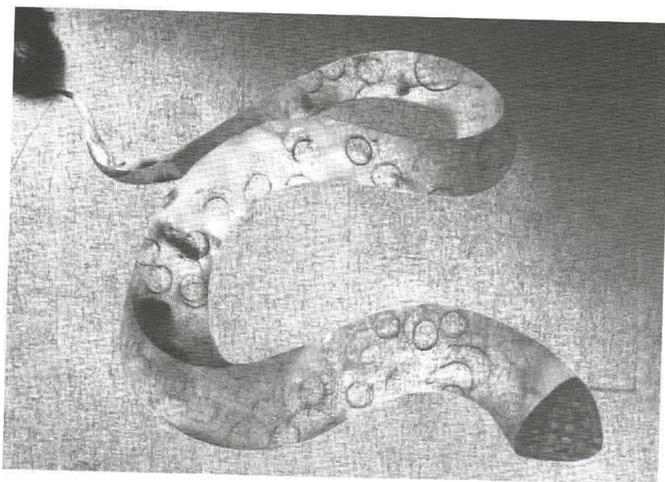

รายละเอียดของภาพจากผลงาน "Floating"
ที่มา : จากการศึกษาและสร้างสรรค์ของผู้เขียน

5.งู ที่ถูกตัดขาด

รูปทรงงูมีความคล้ายคลึงกับภาพงูในลักษณะที่ 2 แต่เพิ่มเติมลักษณะที่ถูกตัดหรือหักกลางลำตัว เพื่อแสดงสภาวะการตายหรือถูกทำลายโดยผิดธรรมชาติ เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าชีวิตมีเกิด ตั้งอยู่ แปรเปลี่ยนและดับไป สำหรับมนุษย์ที่มีจิตใจตกต่ำและได้สร้างเหตุปัจจัยในทางลบไว้แล้วนั้นเขาจะมีจุดจบ เป็นเช่นไรกันบ้าง ผู้เขียนคิดถึงความตายของนักโทษประหารในคดีร้ายแรง อันเป็นการตายที่ผิดธรรมชาติ คือมีผู้กระทำให้ตาย เช่น การประหารชีวิต หรือวิสามัญฆาตกรรม จึงมีความคิดว่าหากผู้เขียนต้องการแสดง ภาพงูเพื่อสื่อสารถึงสภาวะการตายในลักษณะเช่นนี้ รูปทรงที่ปรากฏควรผิดธรรมชาติด้วยเช่นกัน เช่น เป็นภาพงูที่ถูกตัดขาดเป็นท่อน โดยถูกผู้อื่นกระทำให้ แต่ทั้งหมดทั้งมวลนี้เป็นผลมาจากเหตุที่ได้สร้างทำไว้ และย้อนกลับมายังผู้กระทำ

ในลักษณะนี้ ความตาย อาจจะไม่ได้นหมายถึงสภาวะที่ตายจริง แต่เป็นการ "ตายก่อนตาย" นั่นคือ สภาวะภายในได้ตายไปก่อนหน้านั้นจากเหตุปัจจัยทางลบที่ได้กระทำมา

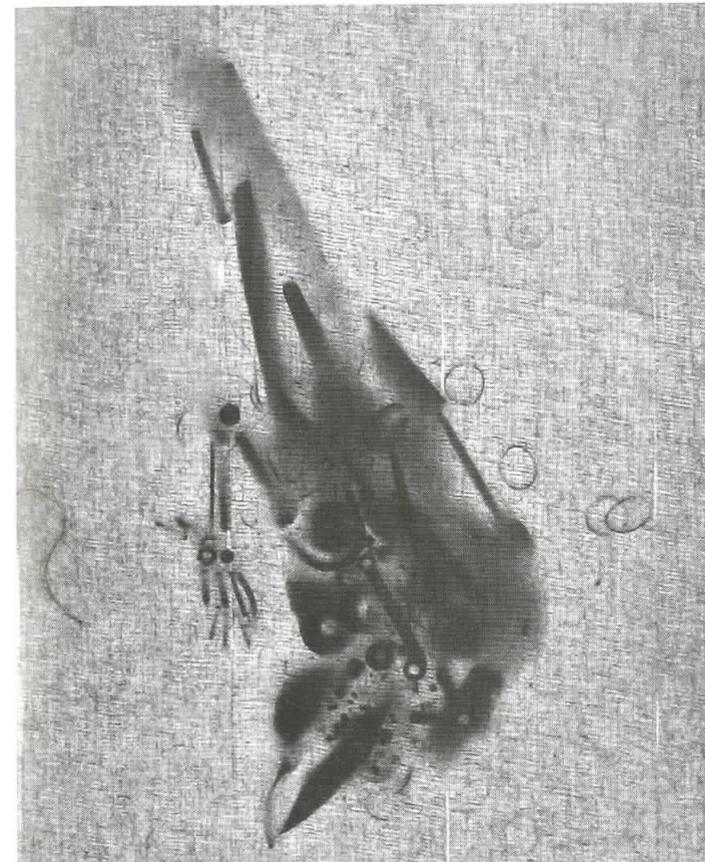

รายละเอียดของภาพ
จากผลงาน "Heart"
ที่มา : จากการศึกษาและ
สร้างสรรค์ของผู้เขียน

รูปทรง นก

สิ่งที่รับรู้จากการเห็นหรือสัมผัสแต่เพียงภายนอก หยิบๆ ไม่อาจบอกความจริงได้ทั้งหมด ผู้เขียน เชื่อว่าทุกสิ่งอย่างที่ปรากฏให้เราเห็นเป็นด้านบวกนั้นย่อมมีด้านลบซ่อนอยู่เสมอ เปรียบเหมือน เหรียญที่มีสองด้าน หากภายนอกดูสวยงามแต่ภายในอาจไม่เป็นอย่างที่เห็น และในความรู้สึกชื่นชมนั้น มันอาจไม่น่ายกย่องแต่อย่างใดเลย ผู้เขียนจึงเลือกเสนอภาพทางความคิดที่แสดงด้านมืดภายในใจมนุษย์ ที่กลวง หลวม และดำมืด ผ่านรูปทรงนก

นกมีหลายชนิด โดยส่วนใหญ่มีสีสดใสสวยงาม และเนื่องจากเป็นสัตว์ที่บินได้เพราะโลกนี้มีสัตว์ไม่กี่ชนิดที่ได้ล่องลอยสูงเหนือโลกใบนี้และมีมุมมองได้กว้างไกล จึงมักถูกให้คุณค่า เป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายเชิงบวก เช่น นกเป็นภาพตัวแทนของความเป็นอิสระ หรือ นกพิราบแทนความหมายของเสรีภาพ ผู้เขียนใช้รูปทรงของนกในผลงานจำนวนหลายชิ้น แต่สื่อสารออกมาถึงสิ่งที่ผิดปกติบางอย่าง เช่น ไม่แสดงภาพนกที่มีสีสัน แต่เป็นเพียงนกสีดำที่มีโครงสร้างแบบหลวมๆ ดูเป็นเงา มีลักษณะไม่มั่นคง มองทะลุได้เป็นช่วงๆ และเป็นนกที่ไม่ได้แสดงท่าทางการบิน แต่ยืนหากินอยู่กับพื้นหรือเกาะนิ่งอยู่กับที่ ด้วยความตั้งใจให้มันเป็นนกเพียงโครงสร้างทางร่างกายแต่ไม่สมบูรณ์ คือขาดคุณลักษณะที่เป็นจิตวิญญาณของความเป็นนก โดยผู้เขียนให้ความหมายกับคุณค่าทางจิตวิญญาณของนกว่า คือการบิน ทั้งนี้ ผู้เขียน จำแนกลักษณะของนกที่ปรากฏในผลงานตามลำดับดังนี้

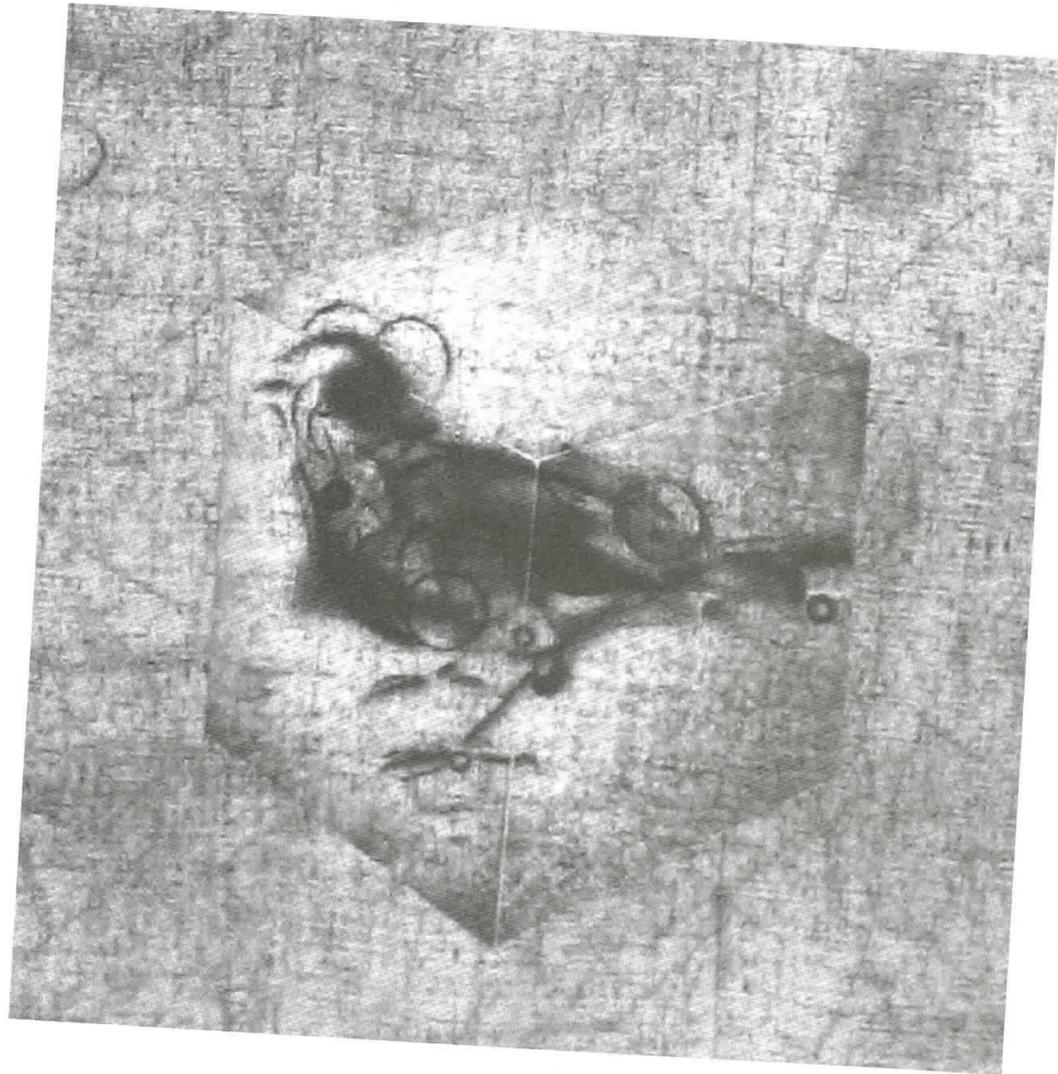

1. นก ที่เป็นเงาดำ
ทุกสิ่งบนโลกใบนี้มีคู่ตรงข้าม ตรงจุดนี้ผู้เขียนต้องการเพียง การกลับค่าความรู้สึกของ สิ่งที่เราเห็น คือ ภาพของนก ที่ปกติจะมีสีสวยงาม แต่การสร้างภาพ นกของผู้เขียนใช้วิธี กอปรตัวรูปทรงเล็กๆสีดำขึ้น ให้เป็นรูปเป็นร่างที่หลวมๆ มี โครงสร้างที่ให้สัมผัสรับรู้ได้ ว่าเป็นนก แม้จะไม่ระบุชัดเจน ว่าเป็นนกชนิดใด

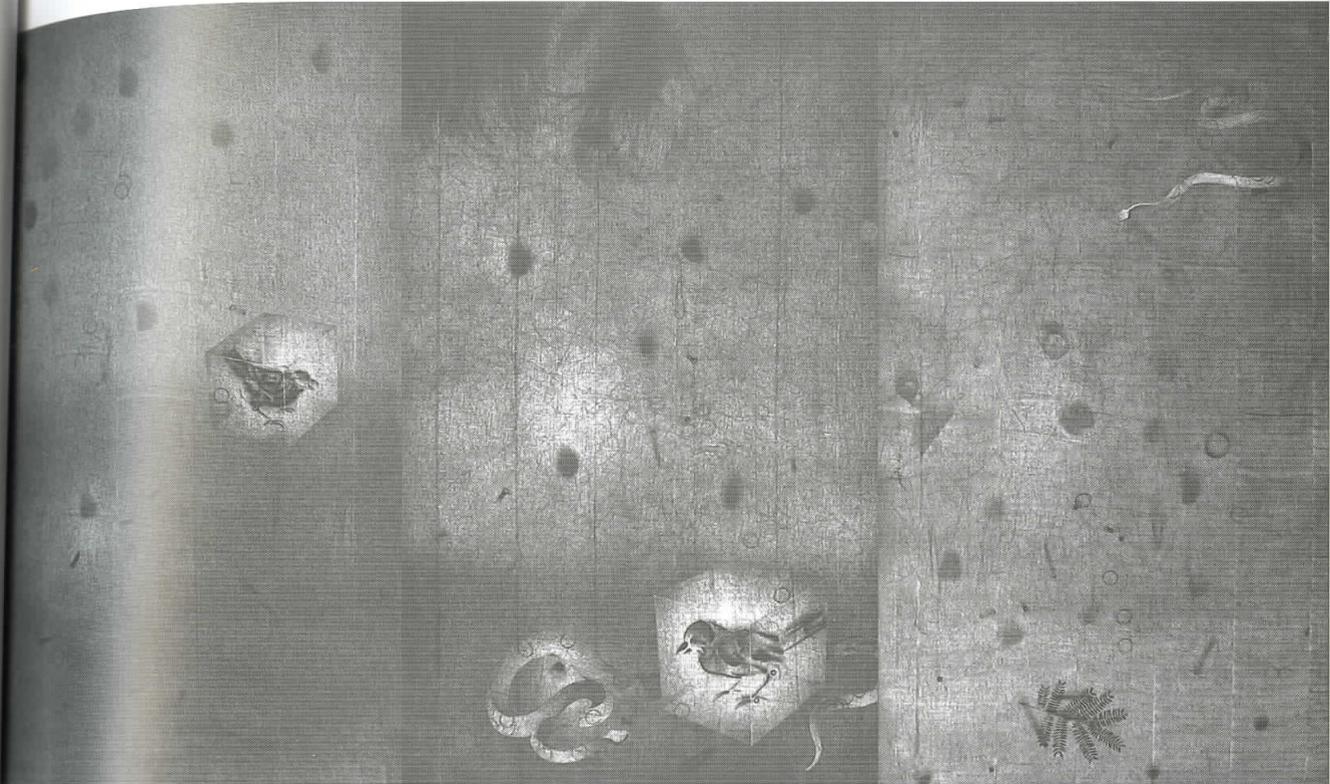
รายละเอียดของภาพ
จากผลงาน
"Big Fish"
ที่มา : จากการศึกษา
และสร้างสรรค์ของผู้เขียน

2.นกในกล่อง,บ้าน

ยังคงใช้วิธีก่อปรต่วนขึ้นเป็นรูปทรงหลวมๆคล้ายคลึงกับภาพนกแบบแรก แต่มีรูปทรงของกล่องหรือบ้าน ปรากฏ ในลักษณะที่ครอบอยู่ หรือ วางทับซ้อน เป็นกล่องสี่เหลี่ยมที่มีมิติแบบหลวมๆ ให้ความรู้สึกเหมือนเป็นพันธนาการปิดขังตัวนกไว้ แต่ในขณะที่เดียวกันกล่องสี่เหลี่ยมนั้นก็ให้ความหมายในเชิงปกป้องอีกทางหนึ่ง เช่น ในผลงานชื่อ "Curtain" ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในบางมิติกล่องคือกรงขัง แต่บางมิติกล่องก็ช่วยป้องกันอันตรายจากโลกภายนอก

รายละเอียดของภาพจากผลงาน "Box"
ที่มา :จากการศึกษา
และสร้างสรรค์ของผู้เขียน (บน)

ภาพผลงานชื่อ "Curtain"

เทคนิค จิตรกรรมเทคนิคผสม ขนาด 150 x 270 ซม.

ที่มา :จากการศึกษา และสร้างสรรค์ของผู้เขียน (ภาพจาก นิทรรศการ "จินตภาพเชิงลบ 2551")

3. นก ที่มาจากภาพถ่าย

จากรูปทรงนกที่มีลักษณะโครงสร้างแบบหลวมๆ หรือถูกตัดทอน จนรายละเอียดความเป็นจริงหมดไป ผู้เขียนเกิดมีความต้องการที่จะแสดงเนื้อหาบางประการ ที่เชื่อมโยงกับความหมายพิเศษเฉพาะของนกบางชนิด ส่วนใหญ่เป็นลักษณะเฉพาะที่ผูกโยงอยู่กับความเชื่อ เช่น นกกา ปืนนกที่ถูกให้คุณค่าไว้กับเรื่องโชคลางในทางร้าย และมีอุปนิสัยขี้ขโมย นกแสก ที่แม้กระทั่งเสียงร้องก็ไม่ปรารถนาจะได้ยิน เพราะเชื่อว่าจะนำมาซึ่งความโชคร้ายหรือความตาย หรือนกแร้ง เป็นนกที่ไม่เป็นมงคล เพราะกินซากศพเป็นอาหาร เป็นต้น

ผู้เขียนจึงเลือกใช้นกที่มีความหมายทางความเชื่ออยู่ในความรับรู้ของผู้คนร่วมกัน เป็นสัญลักษณ์แทนเนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร ตัวอย่างในงาน "The Foot The Crow" คือนำภาพถ่ายของกา มาลดทอนรายละเอียดให้เหลือเพียงแสงและเงา ผสมผสานอย่างกลมกลืนเข้ากับมิติและบรรยากาศของภาพ

รายละเอียดของ
ภาพจากผลงาน
"The Foot The
Crow"
ที่มา : จากการศึกษา
และสร้างสรรค์ของ
ผู้เขียน

รูปทรงมนุษย์

หลังจากความพยายามที่จะเปิดเผยถึงมิติภายในใจของมนุษย์ที่เป็นภาพลักษณ์ด้านลบในความคิดความรู้สึกของผู้เขียนดังได้กล่าวมาแล้วระยะหนึ่ง ก็เกิดคำถามขึ้นในใจถึงเหตุปัจจัยว่าอะไรทำให้มนุษย์มีกิเลสทำร้ายกัน ทำลายกัน เอาเปรียบกัน ซึ่งคำตอบที่ได้คือ เรื่องวัตถุนิยม

เป็นที่แน่ชัดว่ามนุษย์ต้องดำรงอยู่โดยมีวัตถุนิยมเกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 เป็นพื้นฐานสำคัญ เป็นสิ่งช่วยบรรเทาความทุกข์ จากวัตถุซึ่งทำหน้าที่เป็นปัจจัยพื้นฐาน ก็ถูกพัฒนา ประดิษฐ์ประดิษฐ์ เพิ่มเติมสร้างสรรค์ใหม่ ให้เหมาะสม มีความแตกต่างสมแก่ฐานะและความปรารถนาทางรสนิยมอันแตกต่างของแต่ละบุคคล ซึ่งความปรารถนาของมนุษย์ไม่มีสิ้นสุดไม่มีประมาณ แต่ความต้องการนั้นจะไม่ก่อปัญหาแก่ตนเองหรือสังคมหากมนุษย์ยังอยู่ภายใต้พื้นฐานศีลธรรม

แต่เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าปัญหาต่างๆ อันเกิดจากมนุษย์นั้นมีมาก ตั้งแต่ระดับบุคคลกับบุคคล

ชุมชน ท้องถิ่น ประเทศและปัญหาระดับโลก เรารับรู้ถึงปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ได้ตั้งแต่เป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์ เป็นผู้เฝ้าสังเกตการณ์ไกล ๆ เช่น การรับฟังรับชมจากสื่อต่าง ๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าปัญหาต่าง ๆ บนโลกใบนี้มีที่มาจากความอยากครอบครองในวัตถุโดยขาดจิตสำนึก ขาดคุณธรรมของมนุษย์

ดังนั้นในผลงานในช่วงนี้จึงถูกพัฒนาปรับเปลี่ยนไปตามความคิด ความรู้การตีความใหม่ที่เกิดขึ้น ผู้เขียนจึงเลือกใช้รูปทรงมนุษย์ที่มีลักษณะแบนๆ เหมือนเป็นเงา ไม่มีรายละเอียดชัดเจนและยังคงรูปทรงงอเอาไว้ภายใน โครงสร้างรูปทรงมนุษย์นั้นมีรายละเอียดแสดงรูปทรงอันเกิดจากผลผลิตทางอุตสาหกรรม เช่น นี้อตวงแหวน กระจ่างน้ำอัดลม ฯลฯ แทนค่าคล้ายกับเป็นอวัยวะภายในร่างกาย

ผู้เขียนมีกระบวนการทำงานในส่วนนี้ด้วยการเก็บสะสมวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ หรือข่าวของเครื่องใช้ที่ถูกใช้แล้วตามหมู่บ้านหรือท้องถิ่น มารวบรวมไว้ก่อนแล้วนำมาแยกคัดเลือกลักษณะตามความเหมาะสมของขนาดค่าน้ำหนักของวัสดุนั้นๆ เหตุผลที่ผู้เขียนเลือกใช้วัสดุที่ถูกทิ้งแล้วมี 2 ประการคือ

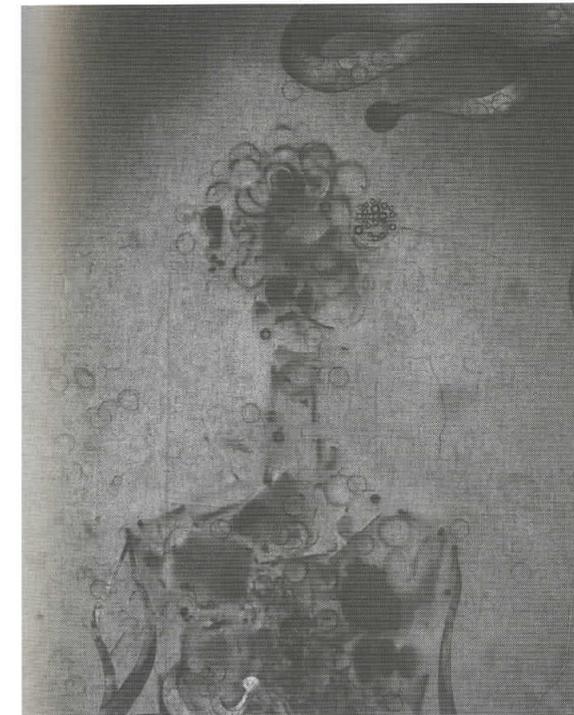
1. สิ่งของเหล่านั้นในอดีตเคยเป็นที่ต้องการของมนุษย์มาก่อน

2. รูปทรงของวัสดุเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเฉพาะสิ่งของที่เก็บจากข้างถนน เช่น กระจ่างโลหะ หรือพลาสติก ที่แบนเพราะถูกรถบดทับ มันอาจจะยังคงความเป็นวัสดุนั้นๆ อยู่ แต่เปลี่ยนสภาพภาพและบทบาทของตัวเองไปแล้ว

ด้วยเหตุนี้จึงมีผลต่อการกำหนดให้ค่าน้ำหนักในผลงานมีความแตกต่างในขณะที่เกิดการซ้ำของรูปทรงรูปทรงมนุษย์จำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. มนุษย์ที่มีเพียงเงาเป็นโครงสร้าง ครึ่งตัวและเต็มตัว

ลักษณะทางโครงสร้างเป็นเงาคอนแบบหลวมๆ ในเงาคอนถูกบรรจุประกอบไปด้วยเงาสีดำเล็กๆ เงาดำอันนี้ คือ วัตถุสิ่งของที่ถูกทิ้งเป็นขยะ ซึ่งเกือบทั้งหมด ถูกผลิตขึ้นจากระบบ อุตสาหกรรม

ภาพผลงาน "Face"
เทคนิค จิตรกรรมเทคนิคผสม
ขนาด 80 x 100 ซม.
ที่มา : จากการศึกษา
และสร้างสรรค์ของผู้เขียน
(ภาพจาก นิทรรศการ
"จินตภาพเชิงลบ 2551")

ภาพผลงาน "Standing Woman"

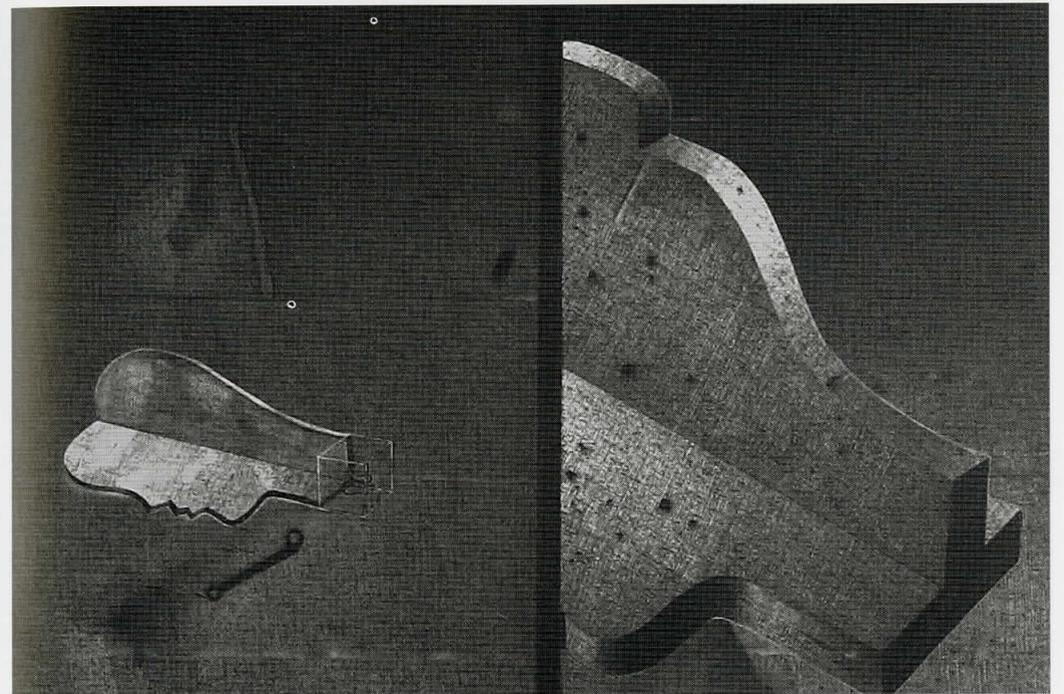
เทคนิค จิตรกรรมเทคนิคผสม ขนาด 88 x 178 ซม.

ที่มา : จากการศึกษา และสร้างสรรค์ของผู้เขียน(ภาพจาก นิทรรศการ "จินตภาพเชิงลบ 2551")

2.มนุษย์ ที่มีโครงสร้างเป็นใบหน้า แต่ถูกตัดทอน

เมื่อรูปทรงเริ่มปรากฏมิติของแสงเงา แล้วตัวผู้เขียนเองก็มีความคิดความต้องการที่จะแสดงถึงชีวิตที่ขาดชีวิต ไร้จุดหมาย เป็นมนุษย์ที่มุ่งตอบสนองความพอใจของร่างกายมากกว่าจิตใจ

ภาพของใบหน้ามนุษย์จึงปรากฏขึ้นในลักษณะแบนๆ มีลักษณะเป็นเหมือนยานพาหนะใช้บรรทุกจิตวิญญาณแทนด้วยรูปวง และรูปทรงแปดเหลี่ยม (กรง) ภาพของงูแสดงการรอจังหวะที่จะกระทำการบางอย่างกับเป้าหมายเบื้องหน้า โดยปกติในผลงานของผู้เขียนมักไม่ปรากฏมิติ หรือระยะใกล้ไกล ผลงานช่วงนี้ผู้เขียนใช้ที่ว่างระหว่างรูปทรงที่ลอยอยู่เหนือพื้น ซึ่งเกิดจากการปรากฏขึ้นของเงาและ ของรูปทรง ภาพเงาที่เกิดขึ้นดูจริง ๆ หลอก ๆ เพราะมิติที่เกิดขึ้นมีความขัดแย้งในตัวเอง กล่าวคือ ระนาบของพื้นหลังแบนเท่ากันแต่ตัวรูปทรงกลับมีลักษณะของระยะในเชิงลึกด้วยการใช้หลักของทัศนียวิทยาและสิ่งๆที่ขัดแย้งอีกประการคือภาพบรรยากาศของผลงานมีความอึมครึม มีแสงสลัว แต่เงาที่ปรากฏมีความคมชัดเหมือนเป็นเวลากลางวัน ซึ่งมีทิศทางความรู้สึกเหล่านี้มีความขัดแย้งแต่เกิดความสมดุลในแบบเฉพาะตัวในความคลุมเครือของผลงาน

รายละเอียดของภาพจากผลงาน

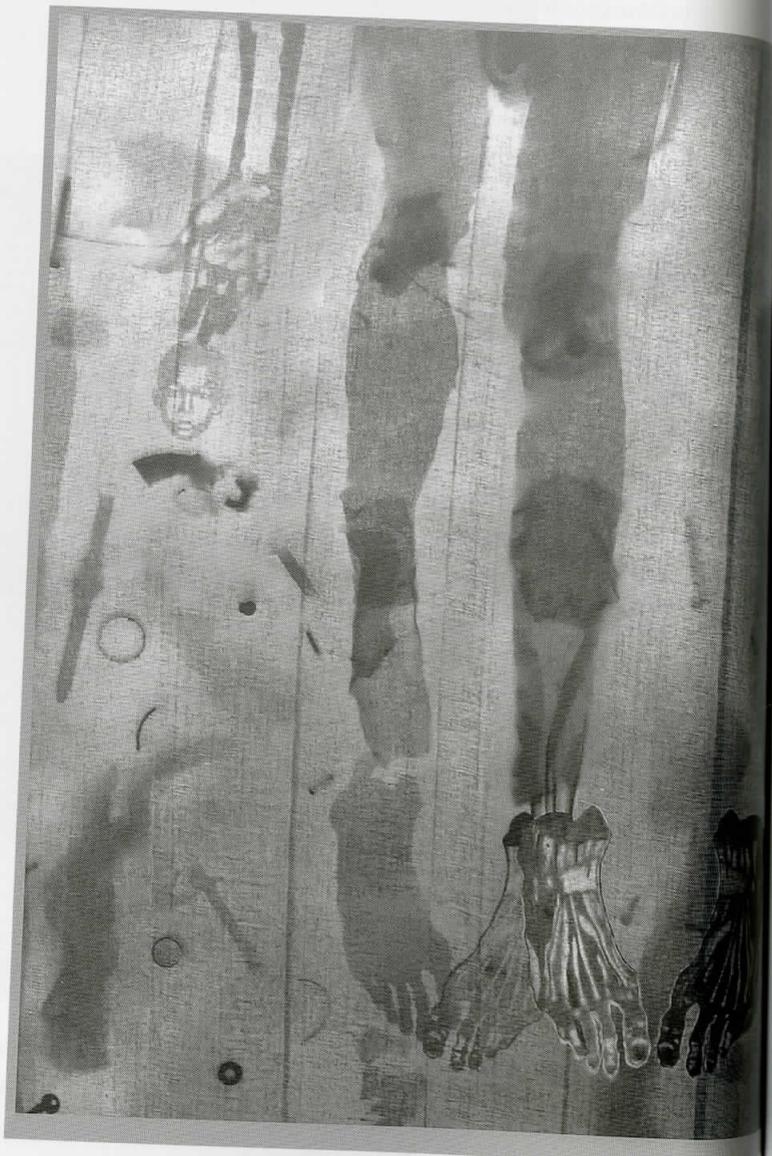
"Book"

ที่มา : จากการศึกษาและสร้างสรรค์ของผู้เขียน

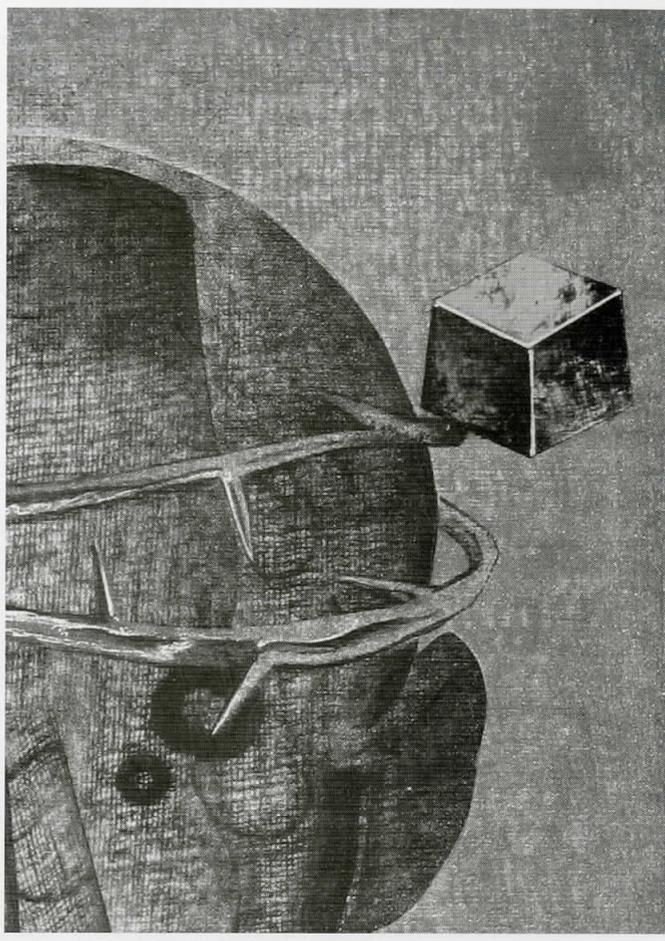
3.มนุษย์ ที่มีที่มาจากภาพถ่าย

รูปทรงมนุษย์ในผลงานที่ผ่านมาทั้งหมดเป็นรูปทรงที่มีลักษณะโครงสร้างแบบหลวมๆ เท่านั้น หรือถูกตัดทอน ลดทอนจนรายละเอียดความเป็นจริงหมดไป กระทั่งผู้เขียนต้องการแสดงออกถึงภาพของความเป็นจริงให้ปรากฏอยู่ในชิ้นงาน เพื่อต้องการดั่งสัมผัสในโลกของความเป็นจริงมาผสมผสานกับมิติและบรรยากาศที่ไม่มีความเป็นจริงปรากฏอยู่ ผู้เขียนอาศัยภาพถ่ายของรูปทรงมนุษย์ที่ต้องการมาตัดทอนรายละเอียดเหลือเพียงแสงและเงาซึ่งมีน้ำหนักจังหวะ แต่ยังคงสภาพความเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล และลักษณะทางกายภาพอยู่

ในผลงาน "Pink window" รูปเท้าที่ปรากฏในภาพมีจังหวะการเคลื่อนไหวจากเรื่องราวซึ่งมีความวุ่นไหว มีโครงสร้างสัดส่วนที่บิดเบี้ยวถึงปลายเท้าฝั่งซ้ายมือที่ไม่มีรายละเอียดของเส้นเอ็นข้อต่อ มีจังหวะการซ้ำของเท้าโดยช่างชาวสตูมีน้ำหนักเงาเป็นสีดำ จึงช่วยเน้นเส้นเอ็นสีขาวให้เด่นชัดและไม่ปรากฏเรื่องราวในส่วนนี้

ภาพผลงาน "Pink Window"
เทคนิค จิตรกรรม
เทคนิคผสม
ขนาด 90 x 120 ซม.
(ภาพจาก นิทรรศการ
"จินตภาพเชิงลบ 2551")

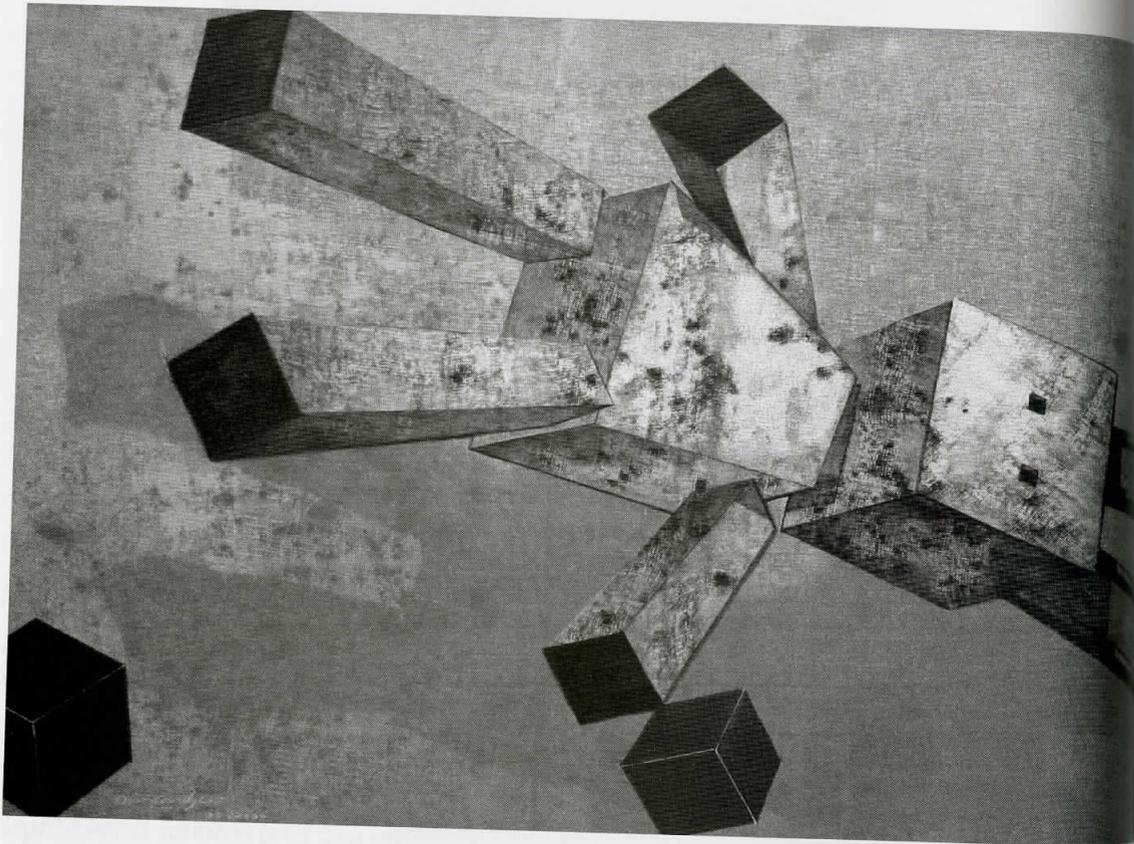
รายละเอียดของภาพผลงาน
"Head"
ที่มา : จากการศึกษาและสร้างสรรค์ของผู้เขียน

รูปทรงเรขาคณิต

วงกลม หรือ สี่เหลี่ยม ที่ปรากฏในงานบางชิ้นมีความกลมกลืนบางชิ้นมีสีสดโดดเด่นชัดเจน ทั้งนี้ที่มาและความหมายของรูปวงกลม และรูปสี่เหลี่ยมตามทัศนคติและความเชื่อของผู้เขียนมีดังนี้

หากสังเกตดู ในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ รูปทรงที่มีบทบาทและทรงอำนาจอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ส่วนใหญ่ มี 2 รูปทรง คือรูปทรงวงกลม และ รูปทรงสี่เหลี่ยม ไม่ว่าจะเป็นรูปทรงวงกลมในธรรมชาติเช่น พระจันทร์ พระอาทิตย์ โลก ดวงตาและรูปทรงวงกลมที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น เช่น จานดาวเทียม เหยือกชงชาปณัฎ์ ป้ายจราจร ล้อรถ แหวน ฝาขวดน้ำ ฟันเฟือง ส่วนรูปทรงสี่เหลี่ยมก็เช่น หนังสือ คอมพิวเตอร์ โทรทัศน์ ธนบัตร ของจดหมาย ไปสการ์ด รถเมล์ ตู้ต่าง ๆ ตู้โทรศัพท์ กล้อง อาคาร คุก เป็นต้น และยังปรากฏเป็นส่วนของ รายละเอียดต่างๆ ของเครื่องใช้มากมาย เพราะฉะนั้น วงกลม และทอสี่เหลี่ยม ในทัศนะของผู้เขียน จึงเป็นตัวแทนของพลังการขับเคลื่อน ความก้าวหน้า ความมั่งคั่ง ความรู้ และยังเป็นรูปทรงที่ขึ้นนำและรวมถึงเป็นที่แสวงหาของมนุษย์และยังสามารถกักขังมนุษย์ได้อีกเช่นกัน

ในทุกยุคทุกสมัยมีรูปร่างหน้าตาน่ารักน่าเอ็นดู น่าทะนุถนอม และด้วยเป็นความหวัง เป็นอนาคตของพ่อแม่ ของสังคม ของประเทศชาติ ของมนุษยชาติ เด็กสมัยนี้ก็เช่นกันกับแต่ก่อน มีความน่ารักน่าเอ็นดูอยู่เสมอ แต่เป็นความน่ารักที่แฝงความเกรี้ยวกราดอยู่ในตัว ซึ่งอาจเป็นเพราะปัจจัยหลายอย่าง ตั้งแต่สิ่งแวดล้อมเพื่อนการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ และสื่อวิทยุ เมื่อผู้เขียนต้องการสร้างสรรค์ภาพของเด็กสมัยนี้ ภาพของความก้าวร้าว การขาดสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ ที่อยู่ในร่างของเด็กน้อยปรากฏชัดในความรู้สึก และผู้เขียนจึงพยายามสื่อออกมาถึงความรู้สึกอย่างตรงไปตรงมาโดยเลือกใช้ตุ๊กตาผ้ารูปกระต่ายสื่อแทนเด็ก แต่โครงสร้างไม่ได้เป็นตุ๊กตาผ้านุ่มๆ แต่ใช้เส้นตรงแข็งมาวาดเส้นโครงสร้างแทนความโค้งเว้ากลมกลิ้ง เพื่อสื่อแสดงออกถึงความก้าวร้าว ความหยาบกระด้างแข็งของตุ๊กตาเด็กน้อยท่ามกลางบรรยากาศที่คลุมเครือหม่น ๆ กระต่ายอยู่ในท่าทางที่ล่องลอย ละเลียดพื้น ไร้ทิศทาง

ภาพจากผลงาน "Rabbit"
 เทคนิค จิตรกรรมเทคนิคผสม
 ขนาด 40 x 60 ซม. (ภาพจากนิทรรศการ "จินตภาพเชิงลบ 2551")

รูปทรงอิสระ

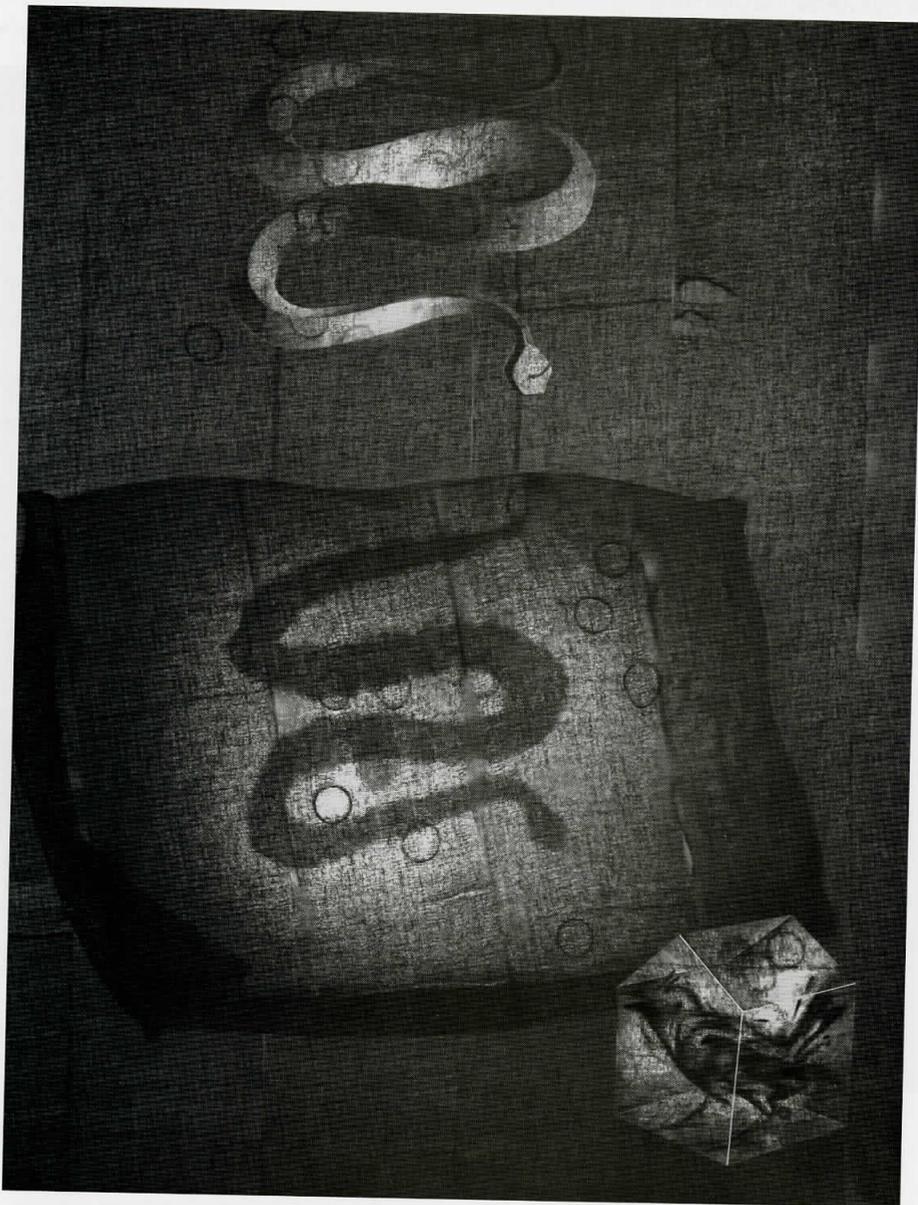
รูปทรงอิสระที่ปรากฏให้เห็นในผลงานนั้น โดยเนื้อแท้ไม่ได้แสดงเรื่องราวเนื้อหาทางแนวความคิด แต่อย่างใด แต่แสดงเนื้อหาทางสุนทรีย์ คือทางด้านความงามเป็นสิ่งสำคัญ โดยมีส่วนช่วยเสริมให้ผลงานมีความสมบูรณ์มากขึ้น ถึงแม้รูปทรงจะมีความเป็นอิสระแต่ก็ไม่ได้ดำรงอยู่อย่างไร้ทิศทางไร้ขอบเขต เพราะค่าน้ำหนักและทิศทางมีความสำคัญต่อความสมบูรณ์ในผลงาน ดังนั้นรูปทรงอิสระเหล่านี้จึงปรากฏอยู่ โดยผ่านการคิดคำนวณเป็นสิ่งสำคัญ

รายละเอียดของภาพจากผลงาน "Book"
 ที่มา : จากการศึกษาและสร้างสรรค์ของผู้เขียน

ภาพผลงานบางส่วนจากนิทรรศการที่ใช้เป็นตัวอย่างในบทความนี้

จากผลงานจำนวนทั้งสิ้น 35 ชิ้นในนิทรรศการ “จินตภาพเชิงลบ 2551” ถูกยกมาเป็นตัวอย่างในบทความนี้จำนวนทั้งสิ้น 14 ชิ้น บางชิ้นได้เป็นตัวอย่างในผลงานแล้ว คงเหลือผลงาน 9 ชิ้น ดังต่อไปนี้

ภาพจากผลงาน “Blue”
เทคนิค จิตรกรรมเทคนิคผสม
ขนาด 70 x 90 ซม. (ภาพจาก นิทรรศการ “จินตภาพเชิงลบ 2551”)

ภาพจากผลงาน “Blue Space”
เทคนิค จิตรกรรมเทคนิคผสม
ขนาด 140 x 150 ซม.
(ภาพจาก นิทรรศการ “จินตภาพเชิงลบ 2551”)

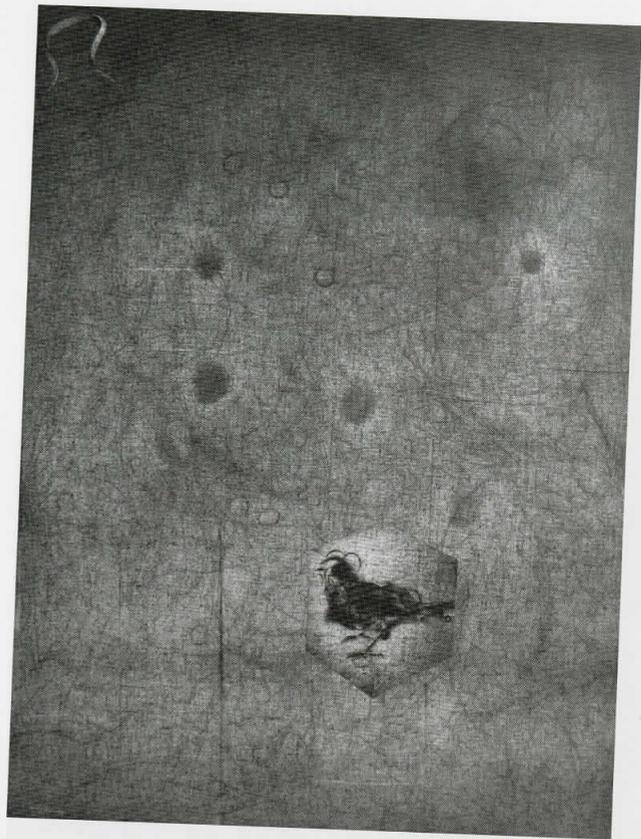
ภาพจากผลงาน "Floating"
 เทคนิค จิตรกรรมเทคนิคผสม
 ขนาด 130 x 160 ซม.
 (ภาพจาก นิทรรศการ "จินตภาพเชิงลบ 2551")

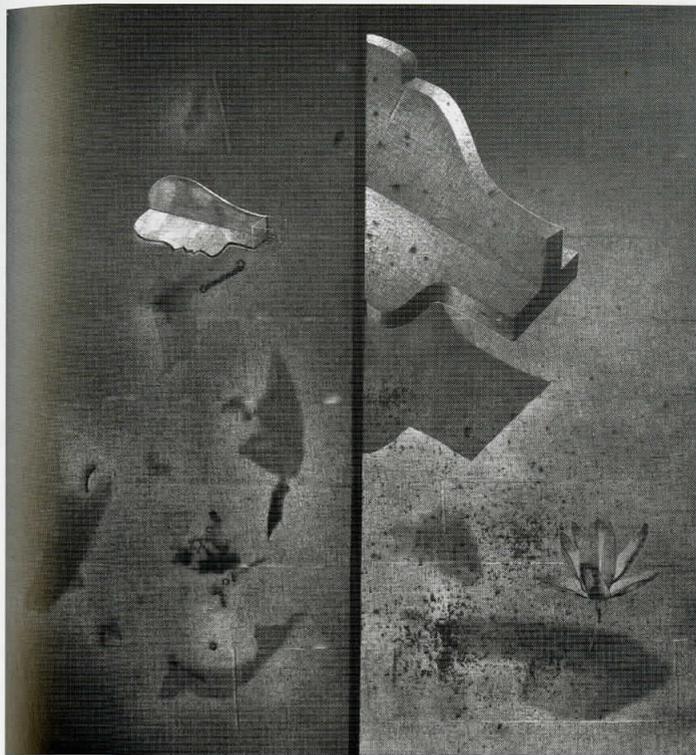
ภาพจากผลงาน "Heart"
 ขนาด 100 x 150 ซม.
 (ภาพจาก นิทรรศการ "จินตภาพเชิงลบ 2551")

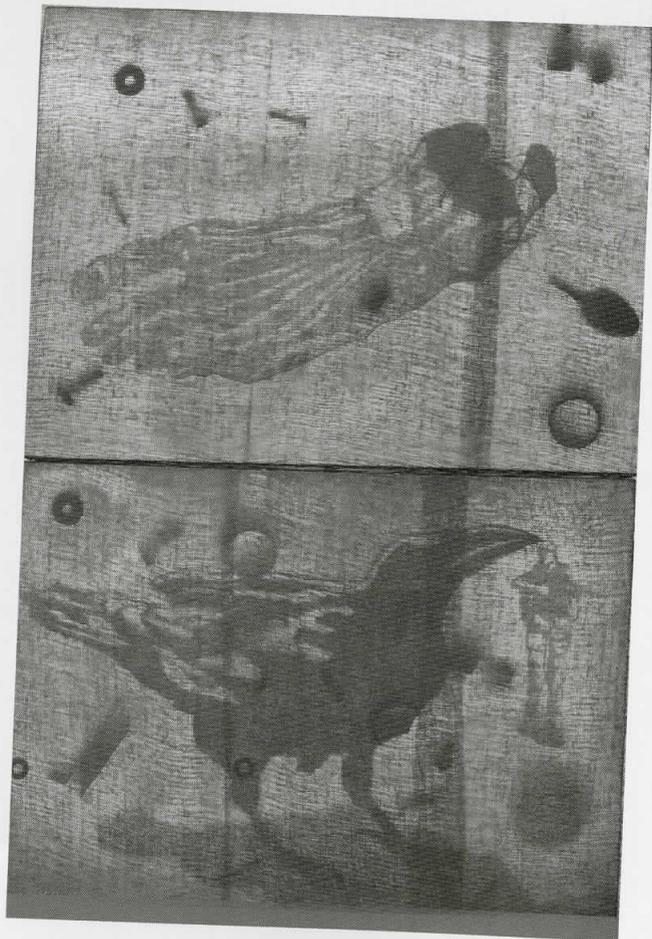
ภาพจากผลงาน "Big Fish"
 เทคนิค จิตรกรรมเทคนิคผสม
 ขนาด 75 x 120 ซม.
 (ภาพจาก นิทรรศการ "จินตภาพเชิงลบ 2551")

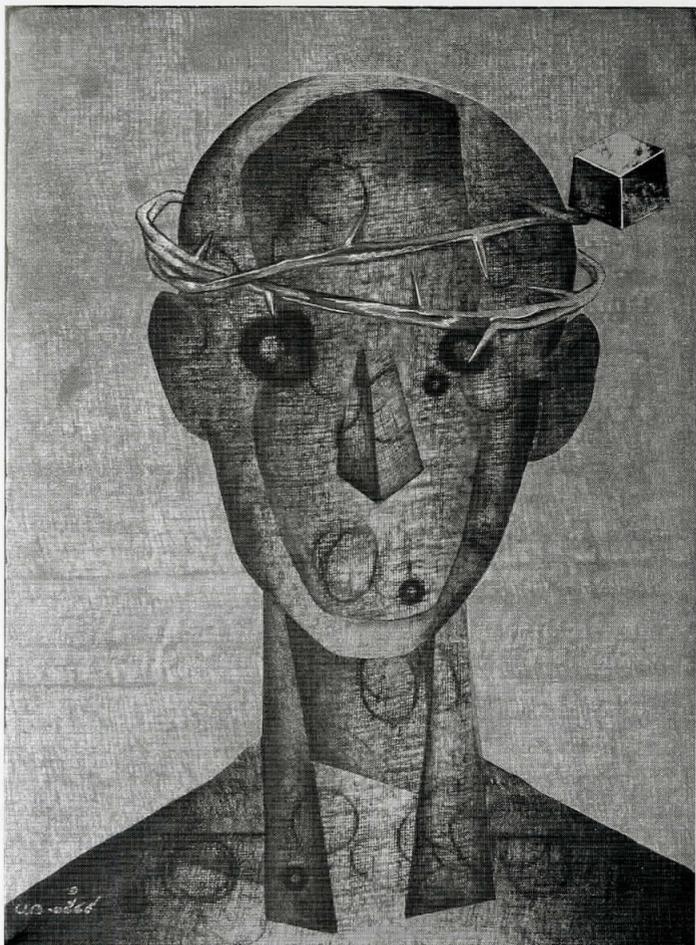
ภาพจากผลงาน "Box"
เทคนิค จิตรกรรมเทคนิคผสม
ขนาด 90 x 120 ซม.
(ภาพจาก นิทรรศการ
"จินตภาพเชิงลบ 2551")

ภาพจากผลงาน "Book"
เทคนิค จิตรกรรมเทคนิคผสม
ขนาด 130 x 140 ซม.
(ภาพจาก นิทรรศการ
"จินตภาพเชิงลบ 2551")

ภาพจากผลงาน "The Foot The Crow"
เทคนิค จิตรกรรมเทคนิคผสม
ขนาด 40 x 60 ซม. (ภาพจาก
นิทรรศการ "จินตภาพเชิงลบ 2551")

ภาพจากผลงาน "Head"
เทคนิค จิตรกรรมเทคนิคผสม
ขนาด 30 x 40 ซม.
(ภาพจาก นิทรรศการ
"จินตภาพเชิงลบ 2551")

สรุป

การถ่ายทอดความคิดของผู้เขียนลงในผลงานจิตรกรรมนั้น ประารถนาให้ผลงานเป็นเสมือนสื่อสะท้อนภาพของความจริงภายในของมนุษย์ยุคปัจจุบันในลักษณะการสะท้อนออกมาอย่างอ้อม มากกว่าการสะท้อนออกอย่างตรงไปตรงมา ทั้งนี้ก็เพื่อความอิสระทางความคิด เพื่อต่อยอดการสร้างสรรค้อย่างไร้ขอบเขตรวมถึงการได้มีอิสระในการตีความหาความหมายตามแต่ช่วงเวลาประสบการณ์หรือความรู้ใหม่ๆ ที่ผู้ชมได้รับสัมผัสมาก่อนชมผลงาน การถ่ายทอดผลงานอยู่ในลักษณะที่ไม่ซับซ้อนมีรูปทรงปรากฏน้อยและมีมิติแบนๆ เพื่อเจตนาแสดงสาระของรูปทรงที่ต้องการแสดงออกอย่างชัดเจน และเรียบง่าย โดยปรากฏอยู่ในบรรยากาศที่คลุมเครือแผงเร้น ไม่บอกช่วงเวลาแม้จะปรากฏมิติของแสงและเงาในผลงานบางส่วน โดยผู้เขียนหวังว่าบทความนี้จะประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจในงานศิลปะอันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาสืบต่อไป

Behind Brecht's Great Wall: Chinese Subjects in Bertolt Brecht's Works

By Pattara Danutra *

Recently, one movie (Forever Enthralled) and one documentary released in Thailand cover the topic of Mei Lanfang. This legendary Chinese opera master has become internationally recognized, partly due to the fact that he was raised by Bertolt Brecht, a highly influential German dramatist, as a model of the 'alienation acting' style which Brecht theorized and preferred. This interpretation of Brecht toward Lanfang's acting style, of which he saw only once, brought about controversies, especially on whether Brecht correctly comprehend the essence of Chinese acting. This issue also exists in other facets of Brecht's theories and practices.

Bertolt Brecht's personal library, now a part of the Brecht Archive in Berlin, contains numerous books on China (Berg-Pan 215). In his Berlin flat, few displayed objects were not originated in East Asia (Tatlow, The Mask of Evil 3). The bathroom walls of his garden house in Los Angeles were papered with Chinese newspaper (Bentley 36). In the postcard, dated November 27, 1934, written to his son Stephen, Brecht briefly penned: "Here's a pretty card with an old Chinese picture, children playing theatre. Look closely at the play they're doing. I think it will strike you as very modern [...]" (Letters 188). These personal items reflect the issue of how meaningful China and Chinese objects were to this great German dramatist. This fact also applies to the aspect of his intellectual and artistic works. Brecht's set of Chinesische Gedicine (Chinese

poem) is well known for its achieving the spirit of Chinese culture. Many of his plays involve Chinese elements. China and Chinese culture, for Brecht, are not simply objects, but the subjects that considerably intrigue and motivate his artistic creativity and intellectuality.

However, a remarkable point of this issue is that Chinese elements in his works are far from authentic. Brecht, whose 'alienation effect' theory is prominent, specified that all adult characters in his Life of Confucius must be performed by children. The urban China setting in The Good Woman of Setzuan is only an imaginary land. Similarly, Brecht's version of Turandot features China as mythical and exotic. Based on an old Chinese play, The Caucasian Chalk Circle has Georgia, not China, as its setting.

Brecht many times mentions his wish to visit China, but he never did or even put a real effort into doing so in spite of having the chance. Although his reading and collections of books on China and Chinese culture were voluminous, he did not desire to learn the Chinese language. In all probability, his interest in China and Chinese culture was limited to his own purposes.

It is interesting to examine how China and Chinese literature and philosophy had affected Brecht. The connection between him and Chinese subjects is arguable and popular issue among Brechtian scholars. If the Chinese motifs in his plays and poems are not identical to the real quality of being 'Chinese', what do

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาการละครตอน ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์